

TOSHKENT
AMALIY FANLAR
UNIVERSITETI

INNOVATIVE
ACADEMY

**“INTERNATIONAL ASSESSMENT SYSTEM:
REFORM, PROBLEMS AND SOLUTIONS”**
INTERNATIONAL SCIENTIFIC-PRACTICAL
CONFERENCE COLLECTION OF MATERIALS

IASRPS-2024

ISSN: 2181-2020**«Eurasian Journal of Academic Research»** ilmiy-uslubiy jurnali: №12 Maxsus son. 2024 yil.

Ushbu to'plamda **“Xalqaro baholash tizimi: islohot, muammo va yechimlar”** xalqaro ilmiy – **amaliy konferensiyasiga** kelib tushgan tezislarni nashr etilgan.

Konferensiya to'plami Toshkent amaliy fanlar universitetining **“Ilmiy bo'lim”** jamoasi tomonidan jamlandi.

Konferensiya to'plami tarkibidagi barcha tezislar **DOI** unikal raqami biriktirilib, **Zenodo, Open Aire, Google Scholar, Slib.uz** xalqaro ilmiy bazalarida indekslandi.

Konferensiya to'plami materiallaridan professor-o'qituvchilar, mustaqil izlanuvchilar, doktorantlar, magistrantlar, talabalar, litsey-kollejlar va maktab o'qituvchilari, ilmiy xodimlar hamda barcha ilm-fanga qiziquvchilar foydalanishlari mumkin.

Tashkilotchilar:

Toshkent amaliy fanlar universiteti, Toshkent davlat transport universiteti, O'zbekiston Respublikasi Oila va xotin qizlar qo'mitasi, O'zbekiston Milliy universiteti, Toshkent davlat texnika universiteti, “Fan va taraqqiyot” DUK

Xorijiy hamkorlarimiz:

Akademik A.Kuatbekov nomidagi Xalqlar do'stligi universiteti (Qozog'iston), Estonian entrepreneurship university of applied sciences (Estonia), Sungkonghoe University (Republic of Korea), University Pancasila Tegal (Hindiston), Zhejiang University of Finance and Economics (Xitoy), Kyrgyz economic university named after M.Riskulbekov(Kirgizstan), Osh Technological University (Kirgizstan), Vikas College of Pharmaceutical Sciences (India), VEDZEME University of Applied Sciences (Latvia), Riseba University of Applied Sciences (Latvia), UNIKA University of Karabuk (Turkey), Kulob Institute of Technology and innovation management in Tajikistan (Tajikistan), National institute of technology Sringer (Hindiston), Akhmet Yassawi international Kazakh-Turkish University (Kazaxstan), O.P.Jindal Global (Institution of Eminence Deemed to be) University (India), International Uzgen Institute of Technology and Education named after Academician B.Murzubraimova In Kyrgyzstan (Kirgizstan), Anhalt University of Applied Sciences(Germaniya), University of Cdansk (Polsha), Koszalin University of Technology (Polsha), Maria Curie-Sklodowska University(Polsha), WBS University (Polsha), BYDGOSZCZ University (Polsha), Wraclov University of Science and Technology (Polsha).

Eslatma! Konferensiya materiallari to'plamiga kiritilgan ilmiy tezislardagi raqamlar, hisobotlar, ma'lumotlar haqqoniylikiga va keltirilgan iqtiboslar to'g'riligiga mualliflar shaxsan javobgardirlar.

© Toshkent amaliy fanlar universiteti**© Innovative Academy RSC****© Mualliflar**

KONFERENSIYA DASTURIY QO'MITA TARKIBI:

1.	Prof. Umarov Abdusalom, rektor	Toshkent amaliy fanlar universiteti (O'zbekiston)
2.	Prof. Yorg Bagdan, rektor	Anhalt amaliy fanlar universiteti (Germaniya)
3.	Prof. Agnese Davidson, rektor	Vidzeme amaliy fanlar universiteti (Latviya)
4.	Prof. Lucija Rutka, rektor	RISEBA amaliy fanlar universiteti (Latviya)
5.	Prof. Inomjon Majidov, rektor	Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti (O'zbekiston)
6.	Prof. Hasan Solmaz, prorektor	Karabuk universiteti (Turkiya)
7.	Prof. Odil Abdurahmonov, rektor	Toshkent davlat transport universiteti (O'zbekiston)
8.	Prof. Durdymyrat Gadamov, director	Turkmaniston fanlar akademiyasi texnologiyalar markazi (Turkmaniston)
9.	Prof. Taufiqulloh M. Hum, rektor	Tegal Pankasakti universiteti (Indoneziya)
10.	Prof. Hobe Ly, prorektor	Estoniya tadbirkorlik amaliy fanlar universiteti (Estoniya)
11.	Prof. Mustafa Acarer	Selchuk universiteti (Turkiya)
12.	Prof. Mohd Farooq Wani	Milliy texnologiya instituti, Srinagar (Hindiston)
13.	Prof. Kadiraliyev Almaz, rektor	Qirg'iziston iqtisodiyot universiteti (Qirg'iziston)
14.	Prof. Chelik Halit Eray, rektor maslahatchisi	Xoja Ahmad Yasaviy nomidagi Xalqaro qozoq-turk universiteti (Qozog'iston)
15.	Prof. Shohiyon Almossho Nabot, rektor	Ko'lob texnologiya va innovatsiyalarni boshqarish instituti (Tojikiston)
16.	Prof. Jun Yong Wook, rektor	Toshkent xalqaro universiteti (Janubiy Koreya)
17.	Prof. Nurlanbek Tanakov, prorektor	O'sh texnologiya universiteti (Qirg'iziston)
18.	Prof. Rahul Bhandari, direktor	O.P. Jindal Global universiteti (Hindiston)
19.	Dots. Shonazarov Q.R.	TAFU yoshlar bilan bilan ishlash, ma'naviyat va ma'rifat ishlari bo'yicha prorektor.
20.	PhD., dots. Vapayev M.D.	TAFU o'quv ishlari bo'yicha prorektor.

21.	PhD., dots. Yusupov O.A.	TAFU rektor maslahatchisi.
22.	Saidxanov A.N.	TAFU talabalar orasida ijtimoiy-ma'naviy muhit barqarorligini ta'minlashga ma'sul rektor maslahatchisi
23.	f.f.d., prof. Qayumov O.S.	TAFU ilmiy kotib, (moderator)
24.	PhD., dots. Saitov E.B.	TAFU rais o'rinbosari, ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar va xalqaro hamkorlik bo'lim boshlig'i.
25.	PhD, dots. Xujaqulov T.A.	TAFU kompyuter injiniringi kafedra dotsenti (rektor IT maslahatchisi)
26.	PhD., dots. Aripov I.M.	TAFU akademik faoliyatni boshqarish bo'limi boshlig'i.
27.	Shamsiyev B.M.	TAFU hodimlar boshqarmasi boshlig'i
28.	PhD., dots. Valiyev S.	TAFU sirtqi bo'lim boshlig'i
29.	Xidirov A.M.	TAFU pedagogika fakulteti dekani, dots.
30.	PhD., dots. To'rayev B.E.	TAFU axborot texnologiyalar fakulteti dekani.
31.	PhD., dots. Pirnazarov G'.N.	TAFU tarix va filologiya fakulteti dekani.
32.	PhD., dots. Rustamov D.A.	TAFU iqtisodiyot fakulteti dekani.
33.	P.f.d., prof. Yo'ldasheva N.A.	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrasini mudiri.
34.	PhD. Muratova S.Ch.	TAFU pedagogika kafedrasini mudiri.
35.	P.f.n dots. To'yichiyeva S.M.	TAFU psixologiya kafedrasini mudiri.
36.	PhD, dots. Yusupova X.I.	TAFU maktabgacha ta'lim metodikasi kafedrasini mudiri.
37.	PhD, dots Tojiboyev B.R.	TAFU o'zbek tili adabiyoti kafedrasini mudiri.
38.	PhD, dots Baxodirov J.A.	TAFU xorijiy til va adabiyoti kafedrasini mudiri.
39.	PhD, dots. Boymanov H.A.	TAFU chet tillar kafedrasini mudiri.
40.	v.b. dots. Salimov Sh.	TAFU matematika kafedrasini mudiri.
41.	PhD, dots. Bahromov A.A.	TAFU kompyuter injiniringi kafedra mudiri.
42.	PhD, dots. Rustamov N.	TAFU iqtisod kafedra mudiri.
43.	PhD, dots. G'offorov Sh.	TAFU moliya va bugalteriya xisobi kafedra mudiri.
44.	PhD, dots. Taylakova G.	TAFU informatika kafedra mudiri.
45.	PhD, dots. Rasulov N.	TAFU bank ishi kafedra mudiri.
46.	PhD, dots. Ataniyazova M.	TAFU umum iqtisodiyot kafedra mudiri.
47.	PhD, dots. Axmedova M.	TAFU chet tillar 2 kafedrasini mudiri.
48.	PhD, dots. Raxmatillayeva A.	TAFU tarix va ijtimoiy fanlar kafedrasini mudiri.

49.	Prof. i, f.f.d. Mengliyev B.R.	TAFU o'zbek tili va adabiyoti kafedrası.
50.	Prof. f.f.d. Amriddinova D.T.	TAFU tarix va ijtimoiy fanlar kafedrası professori.
51.	Prof. t.f.d. Egamberdiyeva N.	TAFU tarix va ijtimoiy fanlar kafedrası professori.
52.	Prof. f.f.d. Xamrokulova X.K.	TAFU o'zbek tili va adabiyoti kafedrası professori.
53.	PhD dots. Abdullayeva D.	TAFU o'zbek tili va adabiyoti kafedrası dotsenti.
54.	Prof. i p.f.n Xashimova M.K.	TAFU pedagogika kafedrası.

KONFERENSIYA TASHKILIY QO'MITASINING T A R K I B I:

1.	Mamasaliyev O.Q.	TAFU ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar va xalqaro hamkorlik bo'lim mutaxassisi
2.	Ahmedov U.M	TAFU ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar va xalqaro hamkorlik bo'lim mutaxassisi
3.	Jo'rayev O.SH.	TAFU ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar va xalqaro hamkorlik bo'lim mutaxassisi
4.	O'rolov B.	TAFU ilmiy tadqiqot, innovatsiyalar va xalqaro hamkorlik bo'lim mutaxassisi
5.	Abdiyeva Q.A.	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası katta o'qituvchisi.
6.	Saparova U.B.	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası katta o'qituvchisi.
7.	Qudratova Sh.	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası katta o'qituvchisi.
8.	Maxmudova F.	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası o'qituvchisi.
9.	Kuziyev A.	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası katta o'qituvchisi.
10.	Normurodov Sh.	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası katta o'qituvchisi.
11.	Bekturdiyev S	TAFU boshlang'ich ta'lim nazariyasi va metodikasi kafedrası katta o'qituvchisi.

Assalomu alaykum aziz hamkasblar, hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Har qanday jamiyat taraqqiyoti, shubhasiz, ilm-fan, ta'lim va tarbiya sohasining rivojlanishi bilan uzviy bog'liqdir. Qadimdan Markaziy Osiyo fundamental fan taraqqiyotiga ulkan hissa qo'shgan buyuk allomalar vatani sifatida tan olingan. Abu Rayhon Beruniy, Abu Ali ibn Sino, Muhammad al-Xorazmiy, Ahmad Farg'oniy kabi buyuk ajdodlarimiz jahon ilm-faniga qo'shgan bebaho hissasi bilan bashariyat tarixining oltin sahifalariga abadiy muhrlangan.

Yangi O'zbekistonda oliy o'quv yurtlarining intellektual va ilmiy salohiyatidan samarali foydalanish, yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonida ustuvor va dolzarb vazifa hisoblanadi. Nodavlat oliy o'quv yurtlarining samarali faoliyat yuritishi uchun qulay shart-sharoitlar yaratishga O'zbekiston Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev tomonidan alohida e'tibor qaratilayotir. Yangi O'zbekiston sharoitida oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar yoshlarimizning o'z oldiga yuksak maqsadlar qo'yishi va ularga erishishi uchun keng imkoniyatlar yaratishga, yuqori malakali kadrlar tayyorlash bo'yicha strategik vazifani hal etishga qaratilgan. Bugungi kunda O'zbekistonda 210 dan ortiq oliy o'quv yurti faoliyat ko'rsatib, shundan 65 tasi nodavlat universitetlaridir.

Jamiyat taraqqiyotining yangi bosqichida oliy ta'limga bo'lgan e'tibor keskin kuchaymoqda. Chunonchi, oliy ta'lim muassasalarining samarali boshqaruv faoliyati va malakali mutaxassislar tayyorlash mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy tizimining raqobatbardoshligini ta'minlashda hal qiluvchi omil hisoblanadi. Mamlakatimiz taraqqiyotini raqamlashtirish, global muammolarni hal etishda raqobatbardoshlikka erishish, rivojlangan mamlakatlarning nufuzli oliy o'quv yurtlarida tahsil olayotgan bakalavr va magistrlar bilan teng darajada raqobatlashishga qodir kadrlar tayyorlash – bugungi kunning eng muhim vazifalaridan biridir. Shuning uchun oliy ta'limni isloh qilish mamlakatimiz ijtimoiy-iqtisodiy tizimining ehtiyojlari va uzoq muddatli rivojlanish strategiyasidan kelib chiqqan holda amalga oshirilishi zarur.

Ushbu muammoni o'rganuvchi xorijiy tadqiqotchilar tomonidan taklif etilgan turli xil modellar tashkilotning intellektual salohiyatini tushunish va rivojlantirishning ko'pgina usullarini o'z ichiga oladi. Biz

o'tkazgan nazariy tadqiqotlar (Brooking, 1996; Fazlagic, 2005; Shehzad va boshq., 2014) turli yondashuvlarni umumlashtirishga imkon berdi va har qanday tashkilotning intellektual salohiyati tarkibiga, uning sohadan qat'iy nazar, quyidagi elementlar yoki komponentlar kiritilishi kerakligini aniqladi:

- inson resurslari (bilim, malaka, kasbiy kompetentsiya, tajriba va motivatsiya);
- nomoddiy aktivlar sifatida intellektual mulk (patentlar, litsenziyalar, savdo belgilari, mualliflik huquqlari, nou-xau va boshqalar).
- marketing (bozor) aktivlari (tashkilotning imidji va obro'si, mijozlar bazasi, milliy va xalqaro bozorlardagi buyurtmalar portfeli);
- infratuzilma aktivlari (boshqaruv falsafasi, korporativ madaniyat, boshqaruv jarayonlari, tashkiliy-huquqiy boshqaruv modeli, axborot texnologiyalari).

Ko'rib turganimizdek, olimlar ko'pincha o'quv jarayonining talabalarning intellektual salohiyati, shuningdek, universitetning raqobatbardoshligini belgilovchi muhim bozor salohiyati kabi tarkibiy qismlarini e'tibordan chetda qoldiradilar. Yuqoridagilardan kelib chiqib, universitetning intellektual salohiyatiga kiradigan uchta asosiy komponentni ajratib ko'rsatish maqsadga muvofiqdir:

- **Tadqiqotchilar va o'qituvchilarning (fakultetning) intellektual salohiyati:** Bu komponentga fakultet a'zolarining bilimi, malakasi, tajribasi, ilmiy izlanishlari, nashr etilgan ishlari, ularning ilmiy hamjamiyatdagi obro'si va o'zaro hamkorlik darajasi kiradi.
- **Ta'limning barcha bosqichlarida (bakalavr, magistratura, aspirantura va doktorantura) talabalarning intellektual salohiyati:** Bu komponent talabalarning bilimlarini, intizomiy va ijodiy ko'nikmalarini, o'rganishga bo'lgan qiziqishlarini va raqobatbardoshlik darajasini o'z ichiga oladi. Universitetning kelajakdagi raqobatbardoshlik salohiyati ham aynan shu komponentga bog'liq.
- **Universitetning intellektual salohiyati (nomoddiy aktivlar, marketing va infratuzilma aktivlari):** Bu komponent universitetning obro'si, uning ilmiy tadqiqotlar va ta'lim sohasidagi obro'si, strategik rejasi, marketing strategiyasi (ommabopligi, bozor munosabatlari va imkoniyatlari), axborot texnologiyalari infratuzilmasi (zamonaviy kutubxona, laboratoriyalar, kompyuter tarmoqlari), boshqaruv tizimi, korporativ madaniyati va boshqa nomoddiy aktivlarni o'z ichiga oladi. Bu, universitetning kelajakda ham raqobatbardosh bo'lishi uchun muhim omillarni birlashtirib turadi.

Yuqoridagi uchta asosiy komponentni to'g'ri tashkil etish va rivojlantirish orqali oliy ta'lim muassasalari jamiyat taraqqiyotiga yordam berishi va raqobatbardosh kadrlar tayyorlashi mumkin.

Taklif etilayotgan yondashuvning asosiy ustunligi, birinchidan, jahon ta'lim maydonining bir qismi sifatida universitetning akademik obro'sini baholashda zamonaviy ilmiyometrik ko'rsatkichlardan foydalanish; ikkinchidan, universitetda mavjud bo'lgan intellektual salohiyatning samaradorligi va ta'sirini, jumladan, uning xalqaro ilmiy tan olinishini hisobga olishdan iborat.

Globallashtirish sharoitida oliy ta'lim muassasalari o'rtasida xalqaro aloqalarning tobora kengayib borayotganini kuzatmoqdamiz. Bu, birinchi navbatda, iqtisodiyot tarmoqlari va ijtimoiy sohalar uchun raqobatbardosh kadrlar tayyorlash bo'yicha tajriba almashinuvini chuqurlashtirish zarurati bilan bog'liq.

Oliy ta'limni isloh qilish jarayoniga innovatsion yondashuv, oliy o'quv yurtlarida ijodiy yoshlarni jalb qilishni kengaytirishning asosiy yo'li bakalavriat va magistratura ta'limini tubdan takomillashtirish ekanligini ko'rsatdi. Bu, mamlakatimizda xususiy sektorning rivojlanishi, xorijiy investitsiyalar hajmining oshishi va ko'plab qo'shma korxonalarning tashkil etilishi kadrlar tayyorlashga qo'yiladigan talablarni yanada oshirayotgani bilan bog'liq. Yangi O'zbekiston sharoitida mamlakat rahbariyati nodavlat oliy ta'lim tizimi oldiga mamlakatimizdagi islohotlar jarayonlariga moslashish, xalqaro standartlarga javob beradigan kadrlar tayyorlash, raqobatbardoshlikni ta'minlash va qo'yilgan vazifalarni bajarish kabi innovatsion vazifalarni qo'ydi. Globallashuv davrida mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng ko'lamli liberal islohotlar nodavlat oliy o'quv yurtlaridagi kadrlar tayyorlash jarayonini sezilarli darajada o'zgartirdi. Bugungi kunda Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti ta'lim, konsalting, dizayn va boshqa professional xizmatlar bozorida faoliyat yuritadigan mustaqil xo'jalik yurituvchi subyekt hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, bozor munosabatlarining chuqurlashib borayotgan sharoitida Toshkent Amaliy Fanlar Universiteti keng ko'lamli ta'lim va ilmiy-tadqiqot faoliyati bilan shug'ullanadigan tashkilotdir. Shuning uchun universitetlar bir vaqtning o'zida ikkita bozorning subyektini hisoblanadi: ta'lim xizmatlari bozori va ilmiy tadqiqotlar bozori. Universitet faoliyatining asosiy mahsulotlari ta'lim dasturlari va tadqiqot natijalari hisoblanadi. Bundan tashqari, universitetlar mehnat bozorining subyektini bo'lib, o'z mahsulotlarini bitiruvchilar shaklida ushbu bozorga yetkazib beradi. Universitet bitiruvchisining malakasi va mehnat bozorida talabi ko'p jihatdan universitetning o'ziga emas, balki uning o'quv jarayoniga qo'shgan hissasi va intellektual salohiyat darajasiga bog'liq. Shu nuqtai nazardan, nodavlat universitetlarni tashkilotlarning intellektual salohiyatini shakllantirish manbai sifatida qarash kerak.

Toshkent amaliy fanlar universiteti zamonaviy ta'lim va ilmiy tadqiqotlarni birlashtirish, ta'lim tizimining samaradorligini oshirish uchun yangi yondashuvlar va innovatsion usullarni muhokama qilish hamda xalqaro hamkorlikni rivojlantirish maqsadida ushbu konferensiyani tashkil etdi. Konferensiyamizda yosh olimlar, oliy ta'lim muassasalarining professor-o'qituvchilari va iqtidorli talaba-yoshlar faol ishtirok etmoqdalar. Barchangizga sog'liq-salomatlik, ilmiy-ijodiy muvaffaqiyatlar va konferensiya ishlariga omad tilayman!

Umarov Abdusalom Vahitovich
Toshkent amaliy fanlar universiteti rektori,
texnika fanlari doktori, professor

PIRLS XALQARO BAHOLASH TADQIQOTLARIDA KOMMUNIKATIVLIKNI RIVOJLANTIRISH

Otamurodova Dilfuza Otamurod qizi

Toshkent amaliy fanlar universiteti o'qituvchisi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14737318>

Annotatsiya: Ushbu maqolada Xalqaro baholash tadqiqotlarida kommunikativ kompetentsiyalarini rivojlantirish usullari haqida so'z boradi. Kommunikativ kompetentsiya haqida ma'lumotlar berilgan, kommunikativ kompetentligini takomillashtirish o'quvchi nutqini rivojlantirish uchun foydali xususiyatlari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Xalqaro baholash dasturi, PIRLS, kommunikativ faoliyat, kompetentlik, ijodiy fikrlash, konstruktivlik, kommunikativlik, tashkilotchilik, nutqni rivojlantirish.

Kirish

PIRLS (inglizcha; Progress in International Leading Literacy Study) – Bu turli mamlakatlarda boshlang'ich sinfda tahsil oluvchi o'quvchi yoshlarning matnini o'qish va tushunish darajalari sifatini baholab beruvchi xalqaro baholash tizimidir. Tadqiqot davriy ravishda- har besh yilda bir marta o'tkaziladi va hozirgacha ham besh marta ; 2001, 2006, 2011, 2016, 2021-yillarda o'tkazilgan. PIRLS tadqiqoti faqatgina o'quvchilar savodxonligini aniqlashga yo'naltirilgan topshiriqlar tizimidan iborat bo'libgina qolmay, o'z ichiga bu borada olib borilayotgan ta'limga olib borilayotgan islohotlarni aniqlovchi so'rovnomalarni ham oladi. Bunday so'rovnomalalar maktab ma'muriyati, o'qituvchilar hamda ota onalar yoki vasiylar o'rtasida amalga oshiriladi. O'quvchilarning ta'lim olishdagi imkoniyatlari va sharoitlari haqidagi so'rovnoma ma'lumotlarni ta'lim natijalarini talqin qilishda muhim ro'l o'ynaydi. PIRLS tadqiqotning muhim jihatlardan biri shuki, dasturda erishilgan natijalar tahlili hamda o'tkazilgan so'rovnomalalar ma'lumotlarining umumlashtirilishi dunyo bo'ylab o'qish savodxonligini oshirishdagi eng yaxshi tajribalarga doir qimmatli ma'lumotlarni to'plash imkonini beradi. Hozirgi vaqtda PIRLS ta'rifiga ko'ra, o'qish savodxonligini jamiyat tomonidan talab qiladigan va inson tomonidan qadrlanadigan, yozma til shakllarini tushunish va ulardan foydalanish, shuningdek matnlardan turli shakllarda ma'no hosil qila olish qobiliyati hamdir. Xalqaro baholash tadqiqotlaridan biri bu PIRLS o'quvchilarni o'qib tushunish darajasini aniqlaydi. Buning uchun hozirgi kun talabidan ham kelib chiqish mumkinki o'quvchilar matnini o'qib uni tushuna olishlari uchun, to'g'ri tahlil eta olishlari uchun zamonaviy turli metodikalardan foydalanish lozim. Albatta buning uchun kommunikativlik alohida ahamiyatga ega. Kommunikativlik – bu o'qituvchi - pedagogning alohida xususiyati bo'lib, unda o'quvchilar va hamkasblari bilan o'zaro hamkorlik muloqoti nazarda tutiladi. Bunda pedagogik faoliyatning samaradorligi uning muloqotchanligiga bog'liq bo'ladi. Muloqot didaktik asosga yo'naltirilgan bo'lishi lozim. Shu bilan birga bu komponent o'qituvchining bolalar bilan muloqotda bo'lishiga, o'quvchilarga yondashish uchun to'g'ri yo'l topa bilishga, ular bilan pedagogik nuqtai nazardan maqsadga muvofiq o'zaro aloqa bog'lashga, pedagogik shaklning mavjudligiga qaratilgan qobiliyatidir. O'quvchi faoliyatida ham, uning nutqida ham kommunikativlik alohida o'rin egallaydi.

2. Kommunikativlik (muloqatchanlik) ni rivojlantiruvchi usullar

Kommunikativlik: O'quvchilar o'z fikrlarini aniq, ravshan ifodalashga, suhbatdoshni tinglashga va tushunishga, ma'lumotni yetkazishda til vositalaridan unumli foydalanishga o'rganadi. Muloqot qilish ko'nikmasi.

- muloqotdan cho'chimaslik va muloqotni uyushtira bilish qobiliyati, savollar berish va ularga javob berishga tayyorlik.
- muloqot maqsadi va mazmuniga, shuningdek, suhbatdoshga moslashish qobiliyati; ✓ muloqotchanlik maqsadlariga erishishda verbal va noverbal vositalardan foydalanish qobiliyati;
- muloqot qoidalari ma'nosini tushunish va ishonch darajasini oshirish;
- boshqa odamlarning fikrini tinglashni o'rganish;
- o'zining ijobiy obrazi shakllanishini ta'minlash;
- o'z fikr va his-tuyg'ularini ifodalash amaliyoti;
- taqdim etish, qabul qilish va qayta aloqani aks ettirish amaliyoti;
- o'z fikrlari va mulohazalarini aniq dalillash amaliyoti;
- katta va kichik jamoada boshqalar bilan ishlash amaliyati.

“O'z o'rnini top” usuli. Tavsifi: Bu usulda o'quvchilar kommunikativlikka jalb etish, dars jarayonida faolligini oshirish, o'tilgan mavzuni o'zlashtirganlik va tushunchalarni yodda saqlab qolganlik darajasini aniqlash, tushunchalar orasidagi bog'lanishlarni topishga o'rgatish uchun foydalanish mumkin.

O'quvchilarning o'zlari hohlagan holda matnni yuqori darajada o'zlashtirishlariga yordam beradi. Ushbu metoddan boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi kitobidagi deyarli barcha mavzularda foydalanilsa bo'ladi. Dast avval o'quvchilar matn bilan tanishtiriladi, diqqat bilan tinglab turishi aytiladi. Bu metodni qo'llashda o'quvchilar tanishgan matnlarini to'liqligicha yosh xususiyatiga qarab 4,5, yoki 6 qismlarga bo'linadi. Bo'lingan varaqlar tanlangan o'quvchilarga beriladi va o'qib chiqib doskaga chiqadi. Matnni qaysi qismida joylashganligiga qarab o'z o'rinlariga joylashadilar. O'qituvchi nazorat qilgan holda qanday joylashganligini voqealar ketma-ketligi qay tartibda joylashganligini tushuntirib chiqadi.

Ushbu metod to'g'risida o'quvchilarda bilim, ko'nikma, malaka hosil bo'lgandan keyin, matnning o'zini emas uning ichidagi gaplar ketma-ketligini aralashtirgan holda joylashtirish mumkin. Bunda matndagi hamma gaplar qatmashishi shart emas.

Erishiladigan natija: Bu o'yin o'quvchilarda hozirjavoblik, mantiqiy fikrlashni va kundalik hayotiy faoliyatimizda rivojlantiradi, shuningdek atrof-muhitni sinchkovlik bilan kuzatishga, sodir bo'layotgan hodisalarga qiziqishini oshiradi.

Qo'llanilish doirasi: Bu metodni barcha darslarda mustahkamlash qismida o'tkazish mumkin.

Foydalanish vositalari: O'qituvchi, o'quvchilar, mavzu ketma ketlikda yozilib chiqilgan aralashtirilgan tarqatmalarda foydalanishi mumkin.

O'tkazish tartibi: "O'z o'ringni top" deb nomlanishi shundaki tanlangan o'quvchilar matnni qaysi qismini ushlab turganligini bilishmaydi, sheriklari bilan o'zaro muloqatga kirishib bir birlari bilan o'rin almasib hikoya yoki matnni ketma ketligida joylashib oladilar. Shu orqali o'quvchilar matnni qanday diqqat bilan eshitganligini, tushunganligini ularni bir biri bilan qanday muloqatga kirishishlarini, o'z fikrini ifodalay olishni o'zgalar fikrini tinglay olish kabi xususiyatlarni o'zlarida shakllantirib boradi.

(4-sinf o'qish savodxonligi)

"Toshbag'ir"

Jabbor Razzoqov

Qishloq tog' yonbag'irlarida joylashganligi bois, xushhavo, sersuv, ajib bir manzilgoh bo'lib, u yerda oq qayin, ancha, yovvoyi jiyda, do'lana kabi daraxtlar juda ko'p edi.	Ular ko'pdan beri bugungidek miriqib uxlamagandi. Yangi tong mehmonlarga yanada zavqli, orombaxsh va musaffo bo'lib tuyildi.
Ravshan ismli yigit uyda qoldi. Uning qalbini muzdek havo va sokinlik elitdimi, karavotga cho'zilgan kabi ko'z ilindi.	Qafasga solib, sayratib qo'yamiz, -dedi xotirjam va qushning oyog'iga ip solib, karavotiga qo'yib qo'ydi. Oraga allaqanday noxushlik tushdi. Uch o'rtoq shu kecha bir-birini tanimagandek, hissiz, bee'tibor yotishdi...
Mehmonlar minnadorchilik bildirishdi. Ammo dardlari ichida edi. Ular xonadan chiqib, bir necha qadam yurib-yurmay, ichkaridan Ozodning chinqirig'i eshitildi.	

3. Xulosa

PIRLS tadqiqotida O'zbekiston Respublikasining ishtirok etishi ta'lim sifatini oshirish, xalqaro miqyosda davlat nufuzini mustahkamlash bilan birga o'quvchilar bilimni xalqaro talablar darajasiga olib chiqishga xizmat qiladi. PIRLS dasturi 4-sinf o'quvchilarining matematika va tabiiy fanlardan bilim darajasini baholaydigan TIMSS dasturini to'ldirishga yo'naltirilgan. PIRLS boshlang'ich sinf o'quvchilarining sinf va sinfdan tashqari o'qishini ham baholab boradi. 2021-yil uchun mo'ljallangan tadqiqotlarda O'zbekistonning boshlang'ich sinf o'quvchilarining ham ishtirok etishining belgilangan edi. Bu qaroq o'qituvchilarga juda katta mas'uliyat yukladi. Bu muhim vazifani amalga oshirish o'qituvchilardan ta'limimizga yangicha yondoshuvni va faolligini namoyon qilishlarini talab etadi. O'quvchilarining xalqaro baholash darajasini belgilovchi PIRLSga tayyorlashda o'qish darsi jarayonida darslikda berilgan har bir matn yuzasidan o'quvchilar o'zi mustaqil ravishda matndan kelib chiqib savollar tuzish vazifasi berilsa, har bir bolaning berilgan matnni qay darajada o'zlashtirganini uning savollari orqali bilib olish mumkin. Bunda o'qituvchilarning dunyoqarashi, mustaqil fikrlash va obrazli tafakkuri har bir dars davomida rivojlantirilib boriladi. Dars jarayonida bola to'g'ri yoki noto'g'ri fikrni tinglab, to'g'ri xulosani hayotiy faktlar orqali chiqarishga o'rganib boradi. PIRLS o'qish ta'limini takomillashtirish uchun dalillarga asoslangan qarorlar qabul qilish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29 apreldagi Xalq ta'limi tizimini 2023- yilgacha rivojlantirish Konsepsiyasini to'g'risidagi PF5712 sonli Farmoni. <https://www.lex.uz>
2. Ona tili fani bo'yicha O'zbekiston Respublikasi uzluksiz ta'lim Milliy o'quv dasturlari. – Toshkent, 2021. -252 bet.
3. “Boshlang'ich sinflarda o'qitishning zamonaviy metodikasi” dasturi doirasida trening ishtirokchisi qo'llanmasi. -T.: 2023.
4. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Xalq ta'limi tizimida ta'lim sifatini baholash sohasidagi xalqaro tadqiqotlarni tashkil etish chora-tadbirlari to'g'risida” 2018-yil 8-dekabrda 997-sonli qarori.
5. 4-sinf o'qish savodxonligi kitobi “Toshbag'ir” hikoyasi “PIRLS 2021 International results”
6. Xalqaro tadqiqotlarda boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash (Boshlang'ich sinf o'qituvchilar ,metodistlar va soha mutaxassislari uchun metodik qo'llanma). Ta'lim instituti huzuridagi Ta'lim sifatini baholash bo'yicha xalqaro tadqiqotlarni amalga oshirish Milliy markazi. Toshkent 2019-yil. 92 b.

MUNDARIJA | TABLE OF CONTENTS | СОДЕРЖАНИЕ

1.	PIRLS XALQARO BAHOLASH TADQIQOTLARIDA KOMMUNIKATIVLIKNI RIVOJLANTIRISH Otamurodova Dिल्фуза Otamurod qizi	8
2.	PIRLS XALQARO BAHOLASH TADQIQOTLARIDA KRITIK (TANQIDIY) FIKRLASH METODOLOGIYASINI SHAKLLANTIRISH Otamurodova Dिल्фуза Otamurod qizi	11
3.	РОЛЬ КОНЦЕПТА В СОВРЕМЕННОМ ЯЗЫКОЗНАНИИ Байманов Хабибулла Абдуллаевич	14
4.	THE SIGNIFICANCE OF EVALUATION AND ASSESSMENT IN LANGUAGE EDUCATION Eshkaraev Esan Aburaxmatovich	18
5.	TALABALARNING NUTQIY VA LINGVISTIK KOMPETENTSIYALARINI MUSTAQIL TA'LIM VA O'QUV TOPSHIRIQLARI ASOSIDA METODIK RIVOJLANTIRISHDA MUAMMOLI TA'LIM Altibayeva Malika Kuvandikovna	21
6.	ASSESSMENT IN TEACHING ENGLISH LANGUAGE: A COMPREHENSIVE GUIDE Sarimsakova Ziyoda Baxtiyarovna	27
7.	BOSHLANG'ICH SINIF ONA TILI DARSLARDA O'QUVCHILAR KOOLOBARATSIYASINI SHAKLLANTIRISHDA INTERFAOL BAHOLASH METODLAR O'RNI Otamurodova Dिल्фуза Otamurod qizi	31
8.	THE IMPORTANT ROLE OF WOMEN IN THE DEVELOPMENT OF SOCIETY Muminova Nasiba Solijon qizi	34
9.	THE ROLE OF FOREIGN LANGUAGES IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM Makhmudov Muzaffar Mamirovich	38
10.	STEAM TECHNOLOGIES IN ENGLISH LESSONS Irgasheva Umida Raimjanovna	42
11.	ACADEMIC DISCOURSE AND ITS ROLE IN EDUCATION Bobojonova Shahnoza	46
12.	USING RIDDLES IN TEACHING SPEAKING AT PRIMARY SCHOOLS Aliqulova Mohinur O'ktam qizi	49
13.	THE SEMANTIC FEATURES OF DETACHED CONSTRUCTION IN ENGLISH Sobirova Nigina Aliyevna	53
14.	GOSPITAL TA'LIMDA - "MEHRILI MAKTAB" LAR PEDAGOGIK JARAYONDA TURLI TA'LIM BERISH USULLARIDAN FOYDALANISH Yusupjanova Shaxnoz Mirzatillayevna	57
15.	BENEFITS OF ALTERNATIVE ASSESSMENT IN TEACHING ENGLISH FOR SCHOOL LEARNERS Abdurakhimova Shakhnoza Abdurashitovna	61
16.	EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS Iskandar Yoqubov Qobilovich	65
17.	XALQARO BAHOLASH DASTURI ORQALI O'QUVCHILARNING KREATIV FIKRLASH KO'NIKMALARINI TEKSHIRISH	68

IASRPS-2024

Xalqaro baholash tizimi:
Islohot, muammo va yechimlar

Toshkent, 27-28 Noyabr 2024

www.in-academy.uz

**TOSHKENT
AMALIY FANLAR
UNIVERSITETI**

EURASIAN JOURNAL OF ACADEMIC RESEARCH

**“XALQARO BAHOLASH TIZIMI: ISLOHOT, MUAMMO VA
YECHIMLAR” xalqaro ilmiy – amaliy konferensiyasi**

(Toshkent, 2024 yil 27-28-noyabr)

**INTERNATIONAL ASSESSMENT SYSTEM: REFORM, PROBLEMS
AND SOLUTIONS**

(Tashkent, November 27-28, 2024)

IASRPS-2024

Xalqaro baholash tizimi:
Islohot, muammo va yechimlar

Toshkent, 27-28 Noyabr 2024

Conference has been listed in different indexings

Published: 25.01.2025. Font: “Times New Roman” 12

LLC «Innovative Academy RSC»

License №074338 11.04.2023

Address: 100017, Uzbekistan, Tashkent city, Amir Temur Avenue 120/30

www.in-academy.uz